

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

503-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, GRUODŽIO 2014 M. 10–11 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – būsimo augimo varomosios jėgos“

(COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final)

(2015/C 230/09)

Pranešėjas: Gerd WOLF

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. birželio 10 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – atsinaujinusio augimo varomosios jėgos“

COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2014 m. lapkričio 19 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Santrauka ir rekomendacijos

1.1. Komitetas ryžtingai pritaria Komisijos nustatytam tikslui ir jos pasiūlytomis priemonėmis šiam tikslui pasiekti. Tačiau jų įgyvendinimas iš esmės priklauso valstybių narių kompetencijai.

1.2. Dėl nepakankamo Komisijos poveikio su tuo susijusiai valstybių narių politikai Komitetas apeliuoja į visų susijusių subjektų gerą valią, konstruktyvų požiūrį ir sprendžiamąją galią ir ragina teikti prioritetą šiai neatidėliotinai, tačiau sunkiai užduočiai ir sėkmingai ją įgyvendinti, neprarandant atkaklumo ir nesukuriant papildomos biurokratinės naštos.

1.3. Komiteto nuomone, šiame darbe pirmenybę reikėtų teikti šiems uždaviniams:

— plėtoti ir stiprinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros pajėgumą ir inovacijų centrus; šiame darbe reikėtų orientuotis į iki šiol sėkmingiausiai įgyvendintus projektus; prie šio tikslo priderinti universitetų mokslo programas ir infrastruktūrą ir įtraukti į jo įgyvendinimą mokslo įstaigas,

- pakankamai ir tvariai remti fundamentinius tyrimus, kurie duos pradžią būsimoms inovacijoms,
- kurti socialinį klimatą, orientuotą į inovacijų skatinimą, pritarimą joms ir vertinimą; identifikuoti, įvertinti ir, kai galima, sumažinti arba visiškai pašalinti tam trukdančias administracines, ekonomines ir socialines kliūtis,
- teikti pakankamą paramą ir apsaugą MVĮ, pradedančiosioms įmonėms ir socialinės ekonomikos įmonėms, kurios yra pagrindiniai veiksmingos inovacijų politikos ramsčiai,
- užbaigti kurti Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvę,
- sukurti patrauklią ir stabilią Europos darbo rinką mokslininkams ir pagaliau pašalinti specifinius, su judumu susijusius socialinius trūkumus.

1.4. Išsamesnes pastabas Komitetas pateikia tolesniuose skyriuose.

2. Svarbiausios Komisijos komunikato nuostatos

2.1. Šis komunikatas skirtas pastangoms jaučiamai padidinti mokslinių tyrimų ir inovacijų, kaip atsinaujinusio augimo varomųjų jėgų, potencialą. Tai turėtų būti pasiekta gerinant investicijų kokybę valstybių narių įgyvendinamose augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo strategijose.

2.2. Šiuo tikslu Komisija siūlo:

i) Vadovaudamosi augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo koncepcija, valstybės narės pirmenybę turi teikti išlaidoms, kuriomis skatinamas augimas, pvz., investicijoms į mokslinius tyrimus ir inovacijas.

ii) Šios investicijos turi būti vykdomos kartu su reformomis, siekiant didinti moksliniams tyrimams ir inovacijoms skiriamų viešųjų lėšų ir verslo investicijų panaudojimo kokybę, efektyvumą ir poveikį.

iii) Tai darydamos valstybės narės turėtų sutelkti dėmesį į tris pagrindines reformos kryptis:

- strategijų rengimo ir politikos formavimo proceso kokybę,
- programų ir finansavimo mechanizmų kokybę,
- moksliniais tyrimais bei inovacijomis užsiimančių įstaigų veiklos kokybę.

2.3. Komisija padės valstybėms narėms ir remsis pavyzdinės iniciatyvos ⁽¹⁾ „Inovacijų Sąjunga“ ir Europos mokslinių tyrimų erdvės patirtimi.

2.4. Be to, būtina stiprinti inovacijų ekosistemą plačiąja prasme ir sudaryti tam tinkamas bendrąsias sąlygas Europos įmonėms.

2.5. Nuo tada, kai pradėta vykdyti iniciatyva „Inovacijų Sąjunga“, padaryta didelė pažanga. Tačiau reikia tolesnių pastangų, skirtų:

- gilinti bendrąją rinką,
- lengvinti ir įvairinti galimybes gauti finansavimą,
- stiprinti viešojo sektoriaus gebėjimus kurti ir diegti inovacijas,
- kurti atsparias darbo vietas žinioms imlios veiklos srityse,
- plėtoti žmogiškuosius išteklius ir ugdyti gebėjimus kurti ir diegti inovacijas,
- skatinti mažai tirtų sričių mokslinius tyrimus,

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final.

— sustiprinti išorinius mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos aspektus;

— labiau įtvirtinti mokslą ir inovacijas visuomenėje.

2.6. Komisija ragina Tarybą remiantis šiuo komunikatu ir pateiktais pasiūlymais pradėti diskusijas šia tema.

3. Bendrosios Komiteto pastabos

3.1. Per trumpą laiką moksliniai tyrimai ir inovacijos, kurie buvo neatsiejami nuo istorinio Šviečiamojam amžiaus proceso⁽²⁾, žmonijai atnešė didžiausią iki tol pasiektą pažangą žinių, sveikatos, techninių gebėjimų ir gerovės srityse; jie yra tolesnio ekonominio augimo ir socialinės pažangos varomosios jėgos.

3.2. Tai pripažino ir už Europos ribų esančios šalys. Dėl šios priežasties vis labiau didėja pasaulinė konkurencija žinių ir inovacijų srityje. Ypač Azijoje šiuo metu kuriami dideli mokslo ir technologijų centrai ir toliau sparčiai didinamos išlaidos moksliniams tyrimams ir stiprinamas inovacinis pajėgumas.

3.3. Komitetas pritaria Komisijos komunikate nustatytam tikslui ir jam pasiekti siūlomoms priemonėms; jie atitinka ne kartą pateiktas Komiteto rekomendacijas⁽³⁾.

3.4. Atsižvelgiant į tai, reikia kuo skubiau spręsti klausimą dėl pasiūlytų priemonių įgyvendinimo ir šiam tikslui reikalingų lėšų. Kaip Komisija ir nurodo, dauguma išdėstytų problemų ir spręstinių uždavinių priklauso valstybių narių kompetencijai.

3.5. Programos „Horizontas 2020“ lėšos yra pagrindinė priemonė, kurią Komisija gali taikyti, norėdama daryti tikslingą finansinį poveikį valstybių narių mokslinių tyrimų ir inovacijų politikai. Komitetas ne kartą nurodė, kad šie ištekliai turi ribotą svėrto poveikį.

3.6. Komitetas apeliuoja į visų susijusių subjektų gerą valią, konstruktyvų požiūrį ir sprendžiamąją galią ir ragina teikti prioritetą šiai neatidėliotinai užduočiai ir sėkmingai ją įgyvendinti, neprarandant atkaklumo ir nesukuriant papildomos biurokratinės naštos.

3.7. Siekiant šio tikslo visoms valstybėms narėms reikalinga pagalba. Svarbiausias uždavinys yra visose valstybėse narėse, ypač šioje srityje mažiau pažengusiose, plėtoti ir stiprinti modernius ir pažangius mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros ir inovacijų centrus ir jų pajėgumą bei šiam tikslui pritaikyti universitetų mokslo programas ir jų infrastruktūrą. Europai reikia pasaulinio lygio universitetų. Todėl pirmiausia reikėtų skatinti universitetus ir mokslinių tyrimų centrus, nes jie yra novatoriškų asmenybių ir idėjų šaltinis.

3.8. Tam visų pirma reikia įgyvendinti atitinkamas struktūrines reformas (įskaitant tarptautinį veiklos kokybės vertinimą), o ES struktūrinių ir sanglaudos fondų lėšas tikslingai skirti ir naudoti šiam tikslui įgyvendinti; Komisija turės to reikalauti ir atlikti su tuo susijusią stebėseną. Tai galėtų sukurti sinergiją ir sumažinti inovacijų stoką Europoje.

3.9. Ten, kur dar nėra modernios ir efektyvios mokslo ir mokslinių tyrimų sistemos, reikia ją sukurti dalijantis patirtimi ir pasitelkiant geriausią praktiką. Šiuo tikslu reikia remtis pažangiais ir patyrusiais paslaugų teikėjais ir suteikti jiems būtiną veiksmų laisvę, atsakomybę ir skirti pakankamą bei patikimą finansavimą. Šiuo atveju naudingą vaidmenį gali atlikti **porinių projektų su pažangiomis mokslinių tyrimų institucijomis** (angl. *twinning for excellence*) koncepcija, kurioje veikiančios kompetencijų centrai būtų partneriais.

3.9.1. Tačiau Komitetas išpėja dėl pernelyg didelio standartizavimo ir su tuo susijusio sisteminės konkurencijos praradimo, kuri yra būtina ateities inovacijų terpė. Kartu Komitetas išpėja ir dėl pernelyg formalizuotų vertinimo kriterijų. Kita vertus, „International Peer Review“ yra geriausia pagrindinė turima priemonė visoje Europoje reikiamai mokslinių tyrimų ir inovacijų kokybei įvertinti ir užtikrinti, nepaisant galimų trūkumų, susijusių su revoliucingų idėjų įvertinimu.

⁽²⁾ *Science as Public Culture*, Jan Golinski, Cambridge University Press.

⁽³⁾ Pavyzdžiui, OL C 132, 2011 5 3, p. 39, OL C 181, 2012 6 21, p. 111, OL C 44, 2013 2 15, p. 88, OL C 76, 2013 3 14, p. 31, OL C 76, 2013 3 14, p. 43, OL C 341, 2013 11 21, p. 35, OL C 67, 2014 3 6, p. 132.

3.10. Tačiau kartais laikotarpis tarp investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir sėkmingo sukurtų inovacijų panaudojimo yra labai ilgas, todėl nepaprastai sunku numatyti ir įvertinti priežastinį ryšį.

3.11. Nepaisant to, jau seniai nustatyta, kad šalies ekonominės veiklos rezultatai ir klestėjimas, išskyrus tuos atvejus, kai tai lemia jos gamtos išteklių, yra itin susiję su šalies investicijomis į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir nuo jų priklausančiu inovaciniu pajėgumu.

3.12. Atsižvelgiant į tai, Europai reikia veiksmingos ir atviros bendros mokslinių tyrimų erdvės, pritraukiančios didžiausius viso pasaulio talentus, kurioje būtų taikoma į tai orientuota imigracijos politika ir kurią sudarančios nacionalinės mokslo sistemos veiksmingiau bendradarbiautų Europos lygmeniu ir palaikytų glaudesnius išorės ryšius su sėkmingiausiai veikiančiomis tarptautinėmis institucijomis.

3.13. Be to, Europai reikalingos politikos priemonės ir socialinis klimatas, kurie skatintų inovacijas, sudarytų joms palankias sąlygas ir už jas atlygintų, taip pat padėtų sukurti sąlygas atsakingam verslui. Tai reiškia, kad, be kita ko, turi būti nustatytos, įvertintos ir, jei reikia, susilpnintos arba pašalintos administracinės, ekonominės ir socialinės kliūtys ir taip gerinamos ir stiprinamos inovacijų ekosistemos.

3.14. Tam reikalinga ES valstybių narių mokslinių tyrimų ir inovacijų politika, kuri nacionalinio lygmens veiklą susietų su Europos ir tarptautinio lygmens veikla ir skatintų politikų, mokslo, ekonomikos ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą, įskaitant ir Europos lygmeniu, tačiau kartu būtų susieta ir su vietos ir regionų lygmens iniciatyvomis.

3.15. Reikia pažymėti, kad greta viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų ir inovacijų yra visų pirma įmonės, kurios pačios daug investuoja į mokslinius tyrimus ir plėtrą ir kurios sėkmingai įsitvirtina rinkoje su naujais produktais, paslaugomis ir procesais. Šios įmonės – įskaitant socialinės ekonomikos įmones – padeda savo inovacijomis užtikrinti Europos padėtį pasaulio rinkose ir sukurti bei išsaugoti darbo vietas Europoje.

3.16. Deja, to negalima pasakyti apie visas dideles bendroves. Viena priežasčių galėtų būti tai, kad vadovybė sistemingai vengia prisiimti su itin dideliais pokyčiais galinčiomis sukelti technologijomis (angl. *disruptive technologies*) susijusios rinkos rizikos⁽⁴⁾. Kad ir kaip būtų, tačiau lėktuvų sukūrė ir išstobulino ne laivų ar geležinkelio pramonė, o MICROSOFT ir APPLE sukurtos inovacijos buvo ne prieš tai rinką valdžiusių elektros ir elektronikos koncernų darbo rezultatas.

3.17. Todėl naujas idėjas dažnai pasiūlo arba pateikia rinkai verslo garsenybės ir tarpdisciplininės komandos ar netgi „autsaideriai“. Todėl MVĮ, pradedančiosioms įmonėms ir socialinės ekonomikos įmonėms tenka ypač svarbus vaidmuo. Todėl pakankama parama joms ir jų apsauga turi būti vienas pagrindinių veiksmingų inovacijų politikos ramsčių.

3.18. Kaip jau išsamiai aptarta nuomonėje dėl „Inovacijų Sąjungos“⁽⁵⁾, platus žmonių tarpusavio santykių ir organizacijų formų, įskaitant ir socialinės ekonomikos įmones, spektras turi didelį inovacijų kūrimo potencialą. Jos apima visas mokslinės, ekonominės ir socialinės veiklos sritis; tai aptariama tolesniuose nuomonės skyriuose. Tačiau inovacijos nebūtinai turi būti sistemingų mokslinių tyrimų ir plėtos produktas – tai gali būti faktinio duomenų rinkimo ir jo metu sukauptos patirties rezultatas. Jos apima:

— novatoriškas darbo vietas,

— socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą,

— socialines inovacijas, kuriose atsižvelgiama į tuos poreikius, kurių tinkamai nepatenkina rinka arba viešasis sektorius,

⁽⁴⁾ Žr., pavyzdžiui, Clayton M. Christensen „The Innovator's Dilemma“ Harper Business.

⁽⁵⁾ OL C 132, 2011 5 3, p. 39.

— darbuotojo, kaip žinių ir idėjų šaltinio, vaidmenį.

Komitetas dar kartą pritaria ⁽⁶⁾ Komisijos tikslui visapusiškai skatinti tokias inovacijas.

4. Konkrečios Komiteto pastabos

4.1. Komitetas pakartoja, kad nors moksliniai tyrimai ir inovacijos yra glaudžiai tarpusavyje susiję, tačiau jie turi skirtingų savybių ir klesti skirtingomis darbo sąlygomis ⁽⁷⁾. Todėl svarbiausia yra pripažinti šias jų pačių požiūriu skirtingas darbo sąlygas, tačiau kartu reikia stengtis jas kuo labiau susieti tarpusavyje.

4.2. Kalbant apie viešųjų lėšų, t. y. lėšų iš piliečių ir įmonių mokesčių, kurie yra skiriami taikant demokratinius procesus, naudojimą, Komitetas pastaruoju metu ⁽⁸⁾ nustatė, kad bet kokia Komisijos teikiama parama (žinoma, viešosiomis lėšomis) turėtų visų pirma būti skiriama toms užduotims, kurios tikriausiai nebus remiamos privačiomis lėšomis. Tipiškos priežastys galėtų būti šios:

- esama didelės vystymo rizikos, tačiau sėkmės atveju nauda taip pat yra didelė,
- sąnaudos yra labai didelės ir jas galima padengti tik sutelkus daug įvairių viešųjų šaltinių,
- laiko tarpas, kol bus galima gauti naudą iš panaudojimo, yra pernelyg ilgas,
- tai yra keletą sričių apimančios arba bazinės didelio poveikio technologijos (pavyzdžiui, novatoriškos medžiagos),
- rezultatą ne iškart galima pateikti rinkai, tai yra bendro pobūdžio socialinė arba su aplinka susijusi būtinybė.

4.3. Toliau nuomonėje Komitetas apibendrina savo poziciją dėl paramos moksliniams tyrimams ir plėtrai. Parama turėtų:

- pakankamai skatinti fundamentaliuosius tyrimus – tiek plėsti ir gilinti dėsnių suvokimą, tiek ir paruošti dirvą naujoms idėjoms ir esminėms inovacijoms. Tai jokiais būdais neturėtų apsiriboti Europos mokslinių tyrimų tarybos (EMTT) prižiūrima programos „Horizontas 2020“ dalimi, tačiau turi būti pakankamai akcentuojama ir likusiose programos dalyse,
- gerbti ir apsaugoti mokslo ir mokslinių tyrimų laisvę,
- kaip ir dabartiniu metu, sudarant mokslinių tyrimų sutartis kompetenciją laikyti pagrindiniu vertinimo kriterijumi,
- bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu ir telkti pajėgumus,
- sukurti atvirą ir patrauklią darbo rinką tyrėjams – pagaliau veiksmingai pašalinti arba kompensuoti dėl pernelyg didelio skaičiaus terminuotų darbo sutarčių ir tarpvalstybinio judumo kylančius socialinius trūkumus,
- bendrąsias sąlygas ir administracines taisykles pritaikyti našaus mokslo sektoriaus poreikiams,
- užtikrinti optimalų mokslo žinių platinimą, prieigą prie jų ir jų perdavimą ⁽⁹⁾,
- stiprinti Europos mokslinių tyrimų erdvės tarptautinį aspektą.

4.3.1. Komitetas pakartoja savo raginimus ⁽¹⁰⁾ pagaliau veiksmingai pašalinti tyrėjams kylančią socialinę riziką ir trūkumus, kylančius dėl būtino ir pageidaujamo tarpvalstybinio judumo bei stabilių darbo vietų stokos. Todėl Komitetas palankiai vertina naujausią Komisijos iniciatyvą (RESAVER) ⁽¹¹⁾, skirtą palengvinti tyrėjų judumą sukuriant naują visos Europos pensijų sistemą. Sukūrus šią sistemą tyrėjai galėtų persikelti iš vienos valstybės narės į kitą, nesirūpindami dėl savo pensinių teisių išsaugojimo. Komitetas mano, kad tai žingsnis teisinga kryptimi, tačiau dar negali įvertinti pasirinkto metodo tinkamumo.

⁽⁶⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽⁷⁾ OL C 218, 2009 9 11, p. 8.

⁽⁸⁾ OL C 67, 2014 3 6, p. 132.

⁽⁹⁾ Žr. OL C 218, 2009 9 11, p. 8.

⁽¹⁰⁾ Žr. OL C 110, 2004 4 30, p. 3 ir dar kartą OL C 76, 2013 3 14, p. 31.

⁽¹¹⁾ 2014 m. spalio 1 d. Komisijos pranešimas spaudai.

4.3.2. Šioje nuomonėje Komitetas neaptaria konkrečių mokslinių tyrimų temų, nes jos išsamiai išnagrinėtos Komiteto nuomonėje dėl programos „Horizontas 2020“. Komitetas pakartoja, kad šiuo klausimu taip pat reikalingas pakankamas svėro poveikis valstybių narių įgyvendinamų programų tikslams.

4.4. Toliau Komitetas apibendrina savo poziciją dėl paramos inovacijoms. Inovacijos dažniausiai kuriamos:

- kaip atsakas į socialinius poreikius ir iššūkius arba siekiant pašalinti trūkumus – tiek techninio, tiek ir socialinio pobūdžio,
- produktų kūrimo arba tobulinimo proceso metu, siekiant gerinti kokybę arba didinti pardavimų apimtį,
- dėl naujų atradimų fundamentaliųjų tyrimų srityje, dėl kurių galima geriau išspręsti anksčiau nustatytas problemas,
- kaip naujų idėjų rezultatas, siekiant sukurti visiškai naujas galimybes, pavyzdžiui, judėjimo (lėktuvas), navigacijos (GPS) arba ryšių palaikymo ir darbo supaprastinimo (internetas),
- siekiant patenkinti anksčiau nenustatytus poreikius,
- kaip mokslinių tyrimų įrankis arba šalutinis produktas. Tai gali būti susiję, pavyzdžiui, su didelio poveikio technologijomis. Ryškiausias pavyzdys gali būti „world-wide-web“, kurį sukūrė Europos mokslinių tyrimų ir mokslinių tyrimų iniciatyvų lyderė CERN⁽¹²⁾, siekdama su Ženevoje įsikūrusiu centru bendradarbiaujantiems universitetams ir mokslinių tyrimų institucijoms perduoti mokslinių tyrimų duomenis ir sujungti juos į mokslinių tyrimų programos tinklą. Deja, Europa nesugebėjo laiku pripažinti ir išnaudoti jo milžiniško ekonominio ir socialinio potencialo. Net ir šiandien neįmanoma jo visiškai įvertinti.

4.5. Tačiau tik įsteigus naujas įmones daugelis šių idėjų gali virsti inovacijomis ir novatoriškais produktais. Todėl viena svarbiausių inovacijų skatinimo politikos funkcijų yra remti tokių įmonių steigimą ir sudaryti palankesnes sąlygas joms kurti ir išgyventi pirmaisiais kritiniais veiklos metais, pavyzdžiui, nuo penkerių iki dešimties metų laikotarpiu.

4.6. Nepaisant to, kad iki šiol žmonių visuomenei inovacijos apskritai buvo naudingos ir iš esmės prisidėjo prie gerovės kūrimo ir konkurencingumo didinimo, tačiau kartais joms kyla didelių socialinių ir ekonominių kliūčių. Dažnai bet kokios naujovės ekonomikos, prekybos, socialinėje ir politikos srityje pirmiausia suvokiamos kaip grėsmė.

4.7. Inovacijos iš tikrųjų gali sukelti didelį ekonominį ar socialinį perversmą, dėl jų gali išnykti tam tikri sektoriai ar įmonės, pradžioje būti panaikintos darbo vietos arba susilpnėti vyraujančių socialinių klasių įtaka; ir tik ilgalaikėje perspektyvoje jos gali visiškai išvysti savo produktyvų ir visai visuomenei naudingą potencialą. Kaip pavyzdžius galima nurodyti mechanines stakles, socialinės partnerystės įdiegimą, genų technologiją, *Google*, *Amazon* arba atsinaujinančiosios energijos naudojimo technologijų įdiegimą. Be to, visuomenės ir ekonomikos gebėjimo prisitaikyti (amortizacijos laikotarpiai) gali nepakakti susidoroti su pernelyg sparčiais dėl inovacijų vykstančiais pokyčiais.

4.8. Dėl su tuo susijusio atskirų visuomenės grupių išreikšto susirūpinimo Komisija pradėjo taikyti⁽¹³⁾ „atsakingų mokslinių tyrimų ir inovacijų“ koncepciją⁽¹⁴⁾. Tačiau atsižvelgdamas į svarius mokslinių tyrimų ir inovacijų pasiekimus, kurie yra šiuolaikinio gyvenimo ir mokslo standartų varomoji jėga ir pagrindas, taip pat ir svarbiausia dirva istorinio Šviečiamosio laikotarpio proceso pasiekimams, kurioje kilo svarbiausios žmonijos mintys ir idėjos dėl žmogaus teisių ir valstybės galios padalijimo, Komitetas mano, kad ši koncepcija yra klaidinanti ir vienpusiška. Todėl jis rekomenduoja iš naujo pagalvoti apie jos poveikį visuomenės nuomonei apie mokslinių tyrimų ir inovacijų vertę.

⁽¹²⁾ <http://home.web.cern.ch/topics/birth-web>

⁽¹³⁾ Pavyzdžiui, www.consider-project.eu

⁽¹⁴⁾ Žr. Europos Komisija „Towards Responsible Research and Innovation in the Information and Communication Technologies and Security Technologies Fields“, ISBN 978-92-79-20404-3.

4.8.1. Savaiame suprantama, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos turi atitikti galiojančius įstatymus ir etikos normas.

4.8.2. Tačiau šis reikalavimas taikomas ir visoms kitoms visuomenės veiklos sritims – medicinai, socialinei sferai, ekonomikai, žurnalistikai, įstatymų leidybai, politikai arba teisei. Todėl Komitetas mano, kad nederėtų atsakingos veiklos koncepcijos aiškiai įtvirtinti tik mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

4.9. Greta šių pagrindinių kliūčių egzistuoja ir didelis skaičius privalomų – Europoje, be to, išskaidytų – taisyklių, kurios kelia daugiausia sunkumų naujų novatoriškų įmonių steigėjams, o prie to prisideda ir sudėtingas finansavimo klausimas.

4.9.1. Todėl Komitetas pakartoja savo rekomendaciją⁽¹⁵⁾ pradedančiosioms įmonėms, jeigu jos mažesnės už kritinį dydį, nustatyti pereinamąjį laikotarpį ir suteikti veiksmų laisvę. Tai galėtų būti daroma nustatant išlygą dėl išimtinių atvejų, pagal kurią šioms įmonėms šio laikotarpio metu būtų netaikomos visokio pobūdžio administracinės procedūros ir nuostatos, pirmiausia leidžiant joms pademonstruoti savo ekonominį ir technologinį potencialą.

4.10. Kaip nurodyta ankstesnėse nuomonėse, į kurias Komitetas pabrėžtinai atkreipia dėmesį pateikdamas rekomendacijas dėl, pavyzdžiui, socialinių inovacijų, Komitetas ryžtingai remia Komisijos tikslą „stiprinti platesnės apimties inovacijų ekosistemą ir sudaryti tinkamas bendrąsias sąlygas, kurios skatintų Europos įmones kurti ir diegti inovacijas“. Konkrečiai tai reiškia identifikuoti ir pašalinti inovacijų kliūtis.

4.10.1. Tokiu būdu pernelyg išsamios techninės sąlygos ir apribojimai gali tapti kvėpuoti neleidžiančiu apdaru ir inovacijų kliūtimi. Į tai reikėtų atsižvelgti aptariant, pavyzdžiui, išsamius Komisijos efektyvaus energijos naudojimo iniciatyvos reikalavimus.

4.10.2. Šios pastangos turi būti skirtos tikslui – ir ateityje kaip galima geriau ir tvariai užtikrinti gyventojų ir vartotojų gerovę, sveikatą ir saugumą.

4.10.3. Be to, remiantis istoriniais pavyzdžiais, reikėtų patikrinti, ar pernelyg griežtas atsargumo principo aiškinimas, pavyzdžiui, vartotojų apsaugos srityje arba kuriant naujus gydymo metodus, neužgniauš drąsos ieškoti naujų, veiksmingų sprendimų.

4.11. Komiteto nuomone – nepaisant nenuneigiamos Europos pažangos mokslinių tyrimų ir plėtros srityje – siekiant šio tikslo, reikia ne tik baigti kurti vidaus rinką ir Europos mokslinių tyrimų erdvę, bet ir atlikti gilesnę analizę, kodėl Europoje vyrauja daug mažiau inovacijoms palankus klimatas nei, pavyzdžiui, JAV ar kai kuriose Azijos šalyse? Kodėl *Google*, *Microsoft*, *Facebook* arba *Monsanto* nesusikūrė Europoje? Ar netgi geresnės kokybės *Google* arba *Monsanto*, kuris geriau atspindėtų piliečių lūkesčius ir kuriam Europos politika galėtų daryti poveikį?

4.12. Tai, ko reikia, yra esminiai visuomenės pozicijos pokyčiai, kad inovacijos pirmiausia nebūtų laikomos rizika arba netgi grėsme, o būtų vertinamos kaip tolesnės pažangos, papildomų darbo vietų, Europos ekonomikos ir konkurencingumo augimo ir Europos visuomenės modelio kūrimo galimybė. Reikia naujos, geresnės pusiausvyros tarp atsargumo ir ryžtingumo, nedidelės rizikos ir didelių pavojų, reglamentavimo ir veiksmų laisvės.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 11 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁵⁾ OL C 132, 2011 5 3, p. 39.